

The role of law enforcement agencies in the organization of crime prevention

Furkat KHIDIROV¹

Institute for Advanced Studies of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan

ARTICLE INFO

Article history:

Received February 2021

Received in revised form

28 February 2022

Accepted 20 March 2022

Available online

15 April 2022

Keywords:

Neighborhood,
law and order,
base point,
neighborhood law
enforcement agencies,
cooperation,
offense.

ABSTRACT

The establishment of law enforcement agencies in this article, specific feature, main functions, law regulating the activities of law enforcement agencies, and by-laws regulations and their content the role of law enforcement agencies in the organization of crime prevention, as well as, the organization of law enforcement activities is an existing problem in this process and opinions on shortcomings and their solutions and reviews are highlighted.

2181-1415/© 2022 in Science LLC.

DOI: <https://doi.org/10.47689/2181-1415-vol3-iss3/S-pp576-581>

This is an open access article under the Attribution 4.0 International (CC BY 4.0) license (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.ru>)

Ҳуқуқ-тартибот масканларининг ҳуқуқбузарликлар профилактикасини ташкил этишдаги роли

АННОТАЦИЯ

Калит сўзлар:

маҳалла,
ҳуқуқ-тартибот маскани,
таянч пункти,
маҳалла ҳуқуқ-тартибот
масканлари,
ҳамкорлик,
ҳуқуқбузарлик,
ҳуқуқбузарликлар
профилактикаси,
ҳуқуқбузарликлар
профилактикасининг

Ушбу мақолада ҳуқуқ-тартибот масканларининг ташкил этилиши, ўзига хос хусусияти, асосий вазифалари, ҳуқуқ-тартибот масканлари фаолиятини тартибга солувчи қонун ва қонун ости норматив-ҳуқуқий ҳужжатлари ва уларнинг мазмуни, ҳуқуқбузарликлар профилактикасини ташкил этишда ҳуқуқ-тартибот масканларининг аҳамияти, шунингдек, ҳуқуқ-тартибот масканлари фаолиятини ташкил этиш жараёнидаги мавжуд муаммо ва камчиликлар ҳамда уларнинг ечимлари юзасидан фикр ва мулоҳазалар ёритилган.

¹ Lecturer, lieutenant colonel, department of Special professional sciences, Institute for Advanced Studies of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan, Tashkent, Uzbekistan

чора-тадбирлари.

Роль правоохранительных органов в организации профилактики правонарушений

АННОТАЦИЯ

Ключевые слова:

Правоохранительные органы, района, базовая точка, правоохранительные органы, сотрудничество, нарушитель, предотвращение преступления, меры по предупреждению преступности.

В этой статье создание правоохранительных органов, сами по себе основные функции закона, регулирующие деятельность правоохранительных органов и подзаконные акты и их содержание, роль правоохранительных органов в организации профилактики правонарушений, так же как, а также существующая проблема в этом процессе организации деятельности правоохранительных органов, в мнения и комментарии о недостатках и их решениях.

Мамлакатимизда барча соҳалардаги каби ҳуқуқбузарликлар профилактикасида ҳам кенг қўламли ислоҳотлар амалга оширилди ва бу йўналишда ноёб миллий тизим яратилди. Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси нафақат жиноятчиликка қарши курашнинг бош йўналишига, балки мамлакатдаги барча давлат идораларининг устувор вазифасига айланди. Ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг фаолиятини ташкил этиш услублари тубдан ўзгартирилди, хусусан, қонун бузилиши ҳолатларини фожия этиш ва чоралар кўриш эмас, балки мазкур ҳолатларнинг барвақт олдини олиш ва профилактикасини таъминлаш ушбу идораларнинг энг муҳим вазифаси этиб белгиланди.

Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси соҳасида амалга оширилган ислоҳотларнинг мазмунидан келиб чиқиб қуйидаги алоҳида йўналишларга ажратиб олиш мумкин, *биринчидан*, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси субъектлари фаолиятини такомиллаштириш ва уларнинг ваколатларини ошириш юзасидан; *иккинчидан*, ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг ҳуқуқий асосларини такомиллаштириш бўйича; *учинчидан*, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси фаолиятини моддий-техник базасини такомиллаштириш бўйича ва бошқалар.

Шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг самарадорлигини оширишда субъектлар фаолиятини ташкил этиш учун етарли шарт-шароитларни яратиш муҳим аҳамият касб этади. Буларга ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг амалга ошириш учун моддий-техник, жумладан, замонавий ахборот-коммуникация воситалари билан таъминланганлиги, барча қулайликларга эга хизмат хоналарининг мавжудлиги ва бошқалар тушунилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 26 мартдаги “Жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасида ички ишлар органлари фаолиятини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида”ги ПФ-6196-сон Фармонида ички ишлар органлари таянч

пунктлари негизда босқичма-босқич маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканларини ташкил этиш белгиланди.

Демак, маҳалла ҳуқуқ-тартибот маскани таянч пунктлари негизда ташкил этиладиган тузилма бўлиб, босқичма-босқич республиканинг барча ҳудудларида ташкил этилиб, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси субъектларининг ҳамкорликдаги фаолиятини мувофиқлаштирувчи ва фаолиятини ташкил этувчи тузилмага айлантирилиши режалаштирилган.

Ушбу Фармон билан маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканлари фаолияти бўйича қуйидаги тартиблар этиб белгиланди:

– маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканлари ҳудуддаги жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва жиноятчиликка қарши курашишнинг асосий қўйи бўғини ҳисобланади;

– маҳалла ҳуқуқ-тартибот маскани негизда ҳудуддаги ички ишлар органларининг тегишли соҳавий хизматлари ҳамда Миллий гвардия ва бошқа давлат органларининг мувофиқлаштирилган фаолияти ташкил этилади;

– маҳалла ҳуқуқ-тартибот маскани томонидан жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг олдини олиш ва жиноятчиликка қарши курашиш ишларини тизимли ташкил этиш ва мавофиқлаштириш вазифаси профилактика инспекторига юклатилади.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 2 апрелдаги “Ички ишлар органларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасидаги фаолиятини янада такомиллаштириш бўйича қўшимча ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ–5050-сон Қарори ҳуқуқ-тартибот масканлари фаолиятини ташкил этишда муҳим аҳамият касб этади. Жумладан, мазкур қарор билан Маҳалла ҳуқуқ-тартибот маскани тўғрисидаги низом қабул қилиниб, уларнинг мақоми ва асосий вазифалари белгилаб берилди.

Маҳалла ҳуқуқ-тартибот маскани маҳалла ва қишлоқларда жамоат тартибини сақлаш, ҳуқуқбузарликлар профилактикаси ва жиноятчиликка қарши курашиш фаолиятини бевосита амалга оширадиган, шунингдек, фуқароларнинг хавфсизлиги ва осойишталигини таъминлаш борасида ички ишлар органлари, бошқа ҳуқуқ-тартибот органлари ва жамоат тузилмаларининг маҳаллалар кесимида биргаликда ишлашини ташкил этадиган ички ишлар органларининг энг қўйи бўғинидаги таркибий тузилмаси ҳисобланади.

Таъкидлаш лозимки, ҳуқуқ-тартибот масканларига таянч пунктлари зиммасига юклатилган айрим вазифалардан ташқари қуйидаги вазифалар ҳам юклатилган:

1) ҳуқуқ-тартибот масканлари фаолияти маҳаллалар кесимида ички ишлар органлари, бошқа давлат органлари ва жамоат тузилмаларининг биргаликдаги ишлашларини ташкил этишга йўналтирилганлиги;

2) аҳоли муаммоларини ҳал этиш, шунингдек, ҳуқуқбузарликдан жабрланган, ғайриижтимоий ҳуқ-атворга эга, ҳуқуқбузарлик содир этган шахсларни ижтимоий мослаштириш ишларини ташкил этиш вазифалари юклатилганлиги;

3) маҳалланинг кириш-чиқиш жойларида ва ҳудуддаги бошқа объектларда ўрнатилган видеокузатув мосламаларидан фойдаланган ҳолда, ягона марказлашган электрон кузатиш ва мониторингни амалга ошириш орқали ҳуқуқбузарликларни барвақт олдини олиш ва бошқалар.

Таъкидлаш лозимки, маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканларининг ташкил этилиши ҳуқуқбузарликлар профилактикаси самарадорлигини ва сифат даражасини оширишда муҳим аҳамият касб этади. Хусусан, бу жиҳатларни қуйидагиларда қўриш мумкин, *биринчидан*, ҳуқуқ-тартибот масканлари энг замонавий ахборот-коммуникация воситалари билан таъминланиши; *иккинчидан*, ягона марказлашган электрон кузатиш ва мониторингни амалга ошириши; *учинчидан*, профилактика инспекторларидан ташқари ички ишлар органларининг бошқа соҳавий хизматлари, давлат органлари, миллий гвардия органлари ва жамоат тузилмаларининг ҳуқуқбузарликлар профилактикаси бўйича фаолиятини ташкил этиш мақсадида ташкил этилганлиги ва бошқалар.

Аммо бугунги кунда маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканларини ва уларнинг фаолиятини ташкил этишда муайян муаммо ва камчиликлар мавжудки, уларни бартараф этмасдан туриб ушбу йўналишда белгиланган вазифаларни ижросини таъминлашда етарли натижаларга эришиб бўлмайди.

Жумладан бу камчилик ва муаммоларни қуйидагиларда қўриш мумкин:

биринчидан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 2 апрелдаги “Ички ишлар органларининг жамоат ҳавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасидаги фаолиятини янада такомиллаштириш бўйича қўшимча ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида”ги ПҚ–5050-сон Қарорининг 1-илоvasи билан тасдиқланган “Маҳалла ҳуқуқ-тартибот маскани тўғрисида”ги Низомнинг 1-боби 3-бандида масканлар Тошкент шаҳри туманларида, Қорақалпоғистон Республикаси ва вилоятлар марказларида, шунингдек, йирик туман ва шаҳарларда ташкил этилади деб белгиланган бўлиб, бу тушунчасини янада аниқлаштиришни талаб этади, хусусан, вилоят, йирик туман ва шаҳарларда деб белгиланганлиги республикаміздаги бир ҳудудий бирликда икки ёки учта ҳуқуқ-тартибот маскани ташкил этилишини билдиради холос;

иккинчидан, республикаміздаги мавжуд маҳаллаларда ҳуқуқ-тартибот масканларини ташкил этишни жадаллаштириш заруратининг мавжудлиги;

учинчидан, ҳуқуқ-тартибот масканлари фаолиятини ташкил этиш жараёнига ички ишлар органларининг бошқа соҳавий хизмат ходимлари, хусусан, тергов, тезкор-қидирув, патруль-пост, йўл ҳаракати ҳавфсизлиги, миграция ва фуқаро-ликни расмийлаштириш хизматлари ва Миллий гвардия органларидан доимий равишда бир нафардан ходимларини бириктириш заруратининг мавжудлиги;

тўртинчидан, янги тузилма бўлганлиги сабабли профилактика инспекторларининг маҳалла ҳуқуқ-тартибот маскани фаолиятини ташкил этишдаги тажрибаларининг йўқлиги;

бешинчидан, норматив-ҳуқуқий ҳужжатларда маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканларининг аниқ инфратузилмасининг белгилаб берилмаганлиги.

Шу боисдан маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканлари ва уларнинг фаолиятини ташкил этишни такомиллаштириш, уларнинг ҳуқуқбузарликлар профилактикаси бўйича фаолият самарадорлигини ошириш юзасидан қуйидаги чора-тадбирларни амалга ошириш мақсадга мувофиқ:

- “Маҳалла ҳуқуқ-тартибот маскани тўғрисида”ги Низомда ҳуқуқ-тартибот масканларини туман ва шаҳарларнинг қандай жойларида ташкил этишни аниқ белгилаб бериш, масалан, “Маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканлари шаҳар-туманларнинг марказий ва аҳоли гавжум жойларида ташкил этилади” деган маънода;

- республикамиздаги мавжуд маҳаллаларда ҳуқуқ-тартибот масканларини ташкил этишни жадаллаштириш;

- ҳуқуқ-тартибот масканлари фаолиятини ташкил этиш жараёнига ички ишлар органларининг бошқа соҳавий хизмат ходимлари, хусусан, тергов, тезкор-қидирув, патруль-пост, йўл ҳаракати ҳавфсизлиги, миграция ва фуқароликни расмийлаштириш хизматлари ва Миллий гвардия органларидан ходимларнинг фамилияси, исми ва шарифи, лавозими бўйича бириктириш бўйича буйруқларини чиқариш;

- профилактика инспекторларининг маҳалла ҳуқуқ-тартибот маскани фаолиятини ташкил этиш бўйича ҳуқуқбузарликлар профилактикаси хизматларида хизматдан ажратилмаган ҳолда алоҳида жадвал асосида ўқув курсларини ташкил этиш;

- маҳалла ҳуқуқ-тартибот маскани тўғрисидаги Низомга уларнинг инфра-тузилмаси ҳақида, хусусан, нечта хона бўлиши, қандай жиҳозлар ва техника воситалари билан жиҳозланиши, масканлар атрофида нималар ташкил этишни белгилаб бериш.

Шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг 2016 йил 16 сентябрдаги “Ички ишлар органлари тўғрисида”ги Қонуннинг 15-моддасида “Ички ишлар органларининг таянч пунктлари” деб номланган норма мавжуд бўлса-да, маҳалла ҳуқуқ-тартибот маскани тўғрисида йўқлиги қонунга қўшимча ва ўзгартишлар, жумладан, “Маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканлари” мақомини белгилаб берувчи моддани киритилишини талаб этади.

Хулоса қилиб шуни алоҳида таъкидлаш лозимки, ҳуқуқбузарликлар профилактикасининг самарадорлигини оширишда маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканларининг фаолиятини такомиллаштириш, уларни янги замонавий техника ва ахборот-коммуникация воситалари билан тўлиқ таъминлаш, республикамизнинг маҳаллаларида масканлар ва уларнинг фаолиятини ташкил этиш муҳим рол ўйнайди.

Фойдаланилган адабиётлар рўйхати:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси.: 2019 й.
2. Ўзбекистон Республикасининг «Ҳуқуқбузарликлар профилактикаси тўғрисида»ги (14.05.2014 й.) қонуни // Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари туплами. - 2014. - № 20. - 221-м.
3. Ўзбекистон Республикасининг «Ички ишлар органлари тўғрисида»ги (16.09.2016 й.) қонуни // Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари туплами. - 2016. - № 38. - 438-м.
4. Ўзбекистон Республикасининг «Ёшларга оид давлат сиёсати тўғрисида»ги (14.09.2016 й.) қонуни // Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатлари туплами. - 2016. - № 37. - 426-м.
5. Ўзбекистон Республикасининг «Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги (11.09.2017 й.) қонуни // Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисининг ахборотномаси. - 2014. - № 1. - 7-м.
6. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 26 мартдаги «Жамоат ҳавфсизлигини таъминлаш ва жинойтчиликка қарши курашиш соҳасида

- ички ишлар органлари фаолиятини сифат жиҳатидан янги босқичга кўтариш чора-тадбирлари тўғрисида»ги ПФ-6196-сон Фармони;
7. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 2 апрелдаги «Ички ишлар органларининг жамоат хавфсизлигини таъминлаш ва жиноятчиликка қарши курашиш соҳасидаги фаолиятини янада такомиллаштириш бўйича қўшимча ташкилий чора-тадбирлар тўғрисида»ги ПҚ-5050-сон Қарори;
 8. Ўзбекистон Республикаси ИИВнинг «Ички ишлар органларининг ҳуқуқбузарликлар профилактикаси бўлинмалари фаолиятини ташкил этиш тартиби тўғрисидаги низомни тасдиқлаш ҳақида»ги 151-сон (12.07.2017 й.) буйруғи.
 9. Ўзбекистон Республикаси Ички ишлар вазирининг “Маҳалла ҳуқуқ-тартибот масканлари фаолиятини ташкил этиш чора-тадбирлари тўғрисида” ги 166-сон (16.05.2021 й) буйруғи